

Édes otthon

– Hát, maguk, hova valósiak? – kérdezte az egyik férfi a másikat a St. Louis korlátjára támaszkodva, idegesen fürkészve a közeledő kikötőt, miután bemutatkoztak egymásnak. A lemenő nap félig lebukott már a horizonton, a tenger morajlása és a hajótesthez csapódó hullámok zaja különös keverékét adta a hangoknak. A mély, erős, mindent elárasztó tónussal szemben kétségbeejtő hangok viaskodtak lent, a mélyben.

– Berlinből – felelte a másik. – Egy kis üzletem volt. Órás vagyok, a feleségemmel és kislányommal, Hannával utazunk. Nem vagyunk, nem voltunk gazdagok. Az első világháborúban többször kitüntettek, még vaskeresztet is kaptam a Német Császárság szolgálatáért. Mielőtt hajóra szálltunk, az egyik, könyvekkel megpakolt máglyára hajítottam ezt az érdemrendet is, ahogy hazafelé tartottam. A *Mein Kampf* belső oldalára ragasztottam a kitüntetést, az irományt meg Marx A zsidókérdéshez című könyvének borítójába raktam, hogy ne vegyék észre.

A férfiak nem néztek egymásra, mintha attól féltek volna, hogy meg kell jegyezniük egy fölösleges arcot. A morajlás egyre erősebbé vált, ahogy Európa felé közeledtek. Napokon belül talán már ismét Hamburgban lehetnek, bár egyikük sem akarta ezt. A másodkapitány épp mellettük ballagott el makulátlanul hófehér, tiszta egyenruhájában. Megkérdezték, tudna-e néhány percet szánni rájuk. A tiszt némi hezitálás után szóba elegyedett a lesóványodott, szürke ruhás férfival. Ruhájuk távrolól rabruhának látszott. A második kérdés a német belpolitikai helyzet volt.

– Nem kell félniük Németországban. Higgyék el, másutt se szeretik a zsidókat. Például Kanadában kifejezetten tiltják a zsidóknak, hogy ingatlant vegyenek. Mi több, az egyik ismerősöm nem lehetett ott bróker, mert zsidó származású. Az elmúlt években az ország alig engedett be zsidókat. A 400 000 zsidóból alig négyezer kapott bejutási lehetőséget – fejezte be monológját fegyelmezett, ám lesajnáló arccal az egyenruhás.

– De aggódunk – fakadt ki a fiatalabbik férfi –, nekem feleségem, lányom van. Hitler a *Mein Kampf*-ban nem csinált titkot, hogy mit akar, és csak a vak nem látja, hogy tőlünk szeretne megszabadulni, de minden áron... Még XI Pius is kiadta az „Égető aggodalommal” kezdetű enciklikáját nemrég.

– Nézzék, uraim – vette le tányérsapkáját a másodkapitány, és lassan, ahogy formálta a gondolatait, megvakarta a fejét. Nem értett mindenben egyet a kapitánnyal, aki még a szabad vallásgyakorlást is engedte a fedélzeten. Erősen kopaszodott, ami még vonzóbbá tette számos úri hölgy szemében. Kék szemében visszatükröződött a tengerről visszaverődő lemenő nap fénye.

– Nyugodjanak bele, Kanada nem fogja sem önöket, se a másik kilencszázvalahány embert befogadni a hajó fedélzetéről, ez a döntés született. Ez nem alkalmi ügy, ez már politika. Központi utasításra visszatérünk Hamburgba, de ma este, vagy legkésőbb holnap kikötünk Antwerpenben. Szóval, jobb, ha később se próbálkoznak, nincs értelme: Németország az otthonuk.

*Németország az otthonuk,
...a börtönük,
...a végállomás.*

– Sok szerencsét! – fejezte be végül a tiszt és visszatéve sapkáját, szalutált, majd sietős léptekkel elhagyta a fedélzetet.

A férfiak újra magukba roskadtak. Néhány perces hallgatás után a fiatalabbik kesernyésen megszólalt:

– Kemény munkával végigdolgoztam egy életet, és mégse vagyunk szabadok... – lehajtotta a fejét, becsukta a szemét, összeszorította ökleit, és visszagondolt a vásárlóira. Mindenkire gondolt, mindent beszerzett, amire a kuncaftoknak szükségük volt. Ahogy teltek az évek, egyre

kevésbé viselkedtek vele barátságosan. Amikor Izsák rabbi bement a boltjába, a többiek inkább kint várakoztak. Megvárták, amíg a rabbi elmegy. A végén az utcagyerekek már kavicsokkal dobálták. Az utca végén mindig állt valaki, aki aprópénzt adott ezért a kölyköknek. Könny csordult ki egyik szeme sarkából, remegő kézfejjével letörölte, és zsebkendőért nyúlt. Ekkor egy kislány szaladt hozzá, akit mosolyogva próbált fogadni. Fölemelte, adott neki két pusztit, majd letette. Miután bemutatta a lányát beszélgetőpartnerének, a gyermekéhez hajolt:

– Mirjam, mindig maradj a korlát mögött! – mondta csendesesen, elkomorodva, aztán a másik férfihoz fordult:

– Vallásos? – kérdezte az apa. – Úgy értem, ismeri a Bibliát?

– Igen, ismerem, szinte szóról-szóra.

– El tudná mesélni, hogy mi történt Egyiptomban József és Mózes között?

– Miért kérdi? – kérdezte az öreg.

– Hátha megértem, hogy hogyan lettünk a fáraó megbecsült alattvalóiból félmeztelen, kínzott rabszolgák... – fordította el a fejét a családapa, és a távolba révedt, miközben simogatta gyermeke fejét. Láta a szeme sarkából, hogy az öreg összeszorította a száját, nem tudta, mit válaszoljon. Amikor elfáradt a szeme és hunyorítania kellett, visszafordult, és végigpillantott a fedélzeten lévő dohányzóasztalkákon. A hozzá legközelebb eső asztalon a szél vadul csapkodta egy újság lapjait. Odasétált, kezével kisimította a címlapot és először nem értette, hogy miért nem lát portréképet a TIME magazin Év Embere számának címlapján. Felvette, hogy közelebről megnézze. Egy orgonát látott, amin egy háttal ülő figura játszott, alatta a fekete-fehér rajz címe: „A gyűlölet himnusza az istentelen orgonaművészről.” Az orgonán akasztott, kerékbetört emberek lógtak.

Hirtelen ismét eszébe jutottak a dühös arcú, gyűlölettől izzó tekintetű utcagyerekek, akik nem ismerik a nagyapjukat, de még az apjukat sem, és torkuk szakadtából skandálták az antiszemita szólásokat. Észrevette, hogy lánya, Mirjam szótlanul figyel. Érezte, hogy kislánya egyre jobban szorítja a kezét, és olyannyira tágra nyíltak a szemei, hogy látta Mirjam pupilláinak minden egyes árnyalatát. A lemenő nap sugarai megtörtek a kicsorduló könnycseppeken.

Ekkor összeszorult a torka, és ismét a sírás kerülgette, majd visszafordult a végtelen óceánhoz, és szemével keresni kezdte a csendes hullámokat, nyugalmat remélve. Lehajtotta a fejét, s magába roskadt.

*Németország az otthonom,
a bölcsöm,
s majdan a sírom is.*

Az 1938-as év alapján Adolf Hitler az Év Embere volt a TIME magazin címlapján, de őt rendhagyó módon nem a portréjával, hanem egy elüldözött katolikus művész, báró Rudolph Charles von Ripper rajzával jelenítették meg: a gyűlölet himnuszat játszó orgonaművészként. Szintén rendhagyó dolog volt akkoriban, hogy az 1937. március 14-én, nagyböjt V. vasárnapján jelentős botrányt okozva kihirdetett „Mit brennender Sorge” című enciklikát nem latinul, hanem német nyelven publikálták. Ebben XI. Piusz pápa a német ifjúság ateista, militarista nevelése kapcsán aggódott, valamint jelezte, hogy a kereszténység élesen szemben áll az emberek közötti bárminemű, így különösen a faji alapú különbségtétellel.

A német zászló alatt hajózó MS St. Louis 1939. május 13-án Hamburgból indult el Kubába, fedélzetén 930 zsidóval. Kubába megérkezve 500 dolláros vízumdíjat követeltek az utasoktól, amit az emberek nagy része nem tudott kifizetni. Végül a hajó június 17-én Antwerpenben kötött ki, 600-nál is többen kényszerültek visszatérni Európába, közülük 254-en a holokauszt áldozatává váltak. Hamburgba már üresen tért vissza a St. Louis. (1993-ban a hajó kapitánya, Gustav Schröder a Világ Igaza poszthumusz elismerését kapta meg a Yad Vasemtől.)

1939. szeptember elsejével vette kezdetét a második világháború, amikor Hitler egy megrendezett

színjátékkal (gleiwitzi incidens) támadást intézett Lengyelország ellen. Hitler 10 órakor a Reichtag épületébe már nem a szokásos barna egyenruhájában, hanem egy sötét katonai uniformisban érkezik. Bejelenti, hogy az új, katonai egyenruháját a végső győzelemig hordani fogja, vagy nem éli túl (a vereséget).

Roosevelt elnök még aznap egy sajtótájékoztató keretében elmondja, hogy az amerikai kormányzat minden erőfeszítést meg fog tenni, hogy kimaradjon a háborúból.

Tizenhét nappal később keletről a Vörös Hadsereg is támadást indított Lengyelország ellen. Délről pedig a németek által támogatott szlovák bábállam egy 50 ezres hadsereggel (Bernolák-hadtest) szállta meg a vitatott hovatartozású lengyel területeket, amivel teljessé vált Lengyelország felosztása.

1939. szeptember 22-én, Breszt-Litovszkban, a szovjet és a náci hadsereg „közös” győzelmi parádét tartott, egymás után bevonulva a városba a Molotov-Ribbentrop paktum szimbolikus végrehajtásaképpen. Lengyelország teljes elfoglalása 1939. október elsejére befejeződött.

Hitler családfáját illetően mind a mai napig vannak kérdőjelek. Az bizonyított, hogy nagyanyja, Maria Anna Schicklgruber cselédként dolgozott és hajadonként, 42 éves korában, Strones nevű faluban szülte meg egyetlen fiát, Adolf Hitler apját, Alois Schicklgrubert, aki 1877. január 7-én változtatta meg a nevét Hitlerre. Bár 1938-ban alapos kutatás ellenére sem találták meg Hitler nagyanyjának sírhelyét az ausztriai Döllersheimben, a Führer személyes utasítására a települést ledózerolták, és lóteret alakítottak ki rajta.

Király-Horváth Hajnalka: Orwell figuratervek - 2000